OʻZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

PEDAGOGIK INNOVATSIYALAR, PROFESSIONAL TA'LIM BOSHQARUV HAMDA PEDAGOG KADRLARNI QAYTA TAYYORLASH VA ULARNING MALAKASINI OSHIRISH INSTITUTI

MALAKA TALABI

BOSHLANG'ICH PROFESSIONAL TA'LIM DARAJASI

Kasb kodi va nomi: 30710502 - Elektrik

Kvalifikatsiya(lar) nomi:

1. Elektrik

SO'Z BOSHI

- 1. Pedagogik innovatsiyalar, professional ta'lim boshqaruv hamda pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti tomonidan ISHLAB CHIQILDI VA TASDIQLASHGA TAQDIM ETILDI.
- 2. Oʻzbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy va oʻrta maxsus, kasb-hunar ta'limi yoʻnalishlari boʻyicha oʻquvuslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashning 2023-yil 11-avgustdagi 4-son yigʻilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2023-yil 25-avgustdagi 391 son buyrugʻi bilan **TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI.**

Mazkur malaka talabi Oʻzbekiston Respublikasi hududida rasmiy chop etish huquqi Oʻzbekiston Respublikasi Oliy ta'lim,fan va innovatsiyalar vazirligiga tegishli

MUNDARIJA

1.	Qoʻllanilish sohasi	4
2.	Kasbiy ta'lim xususiyati	4
3.	Bitiruvchilarning kasbiy faoliyati tavsifi	5
4.	Ta'lim dasturini oʻzlashtirgan bitiruvchilarning umumiy va kasbiy kompetensiyalariga qoʻyiladigan talablar	5
5.	Oʻquv reja tuzilmasi va ularga qoʻyiladigan talablar hamda bitiruvchida shakllantiriladigan kompetensiyalar	7
6.	Elektrik kasbining oʻquv yuklamasi	18
7.	Elektrik kasbining ta'lim dasturini o'zlashtirishga qo'yilgan talablar va bitiruvchilarni baholash	18

1. Qo'llanish sohasi

Mazkur malaka talabi **Elektrik** kasbi boʻyicha kadrlar tayyorlashning zaruriy bilimlar mazmuni va kasbiy kompetensiyasiga qoʻyiladigan talablarni va pirovard maqsadlarini, shuningdek ta'lim oluvchilarning oʻquv yuklamalari hajmi va standart talablarini bajarilishi nazoratini belgilaydi.

Malaka talabi ta'lim oluvchilarning kasbiy tayyorgarligi sifati va kasbiy kompetensiyasini baholashda hamda ta'lim muassasalarini attestatsiyadan o'tkazishda asosiy mezon hisoblanadi. Mazkur talablarning bajarilishi professional ta'lim muassasalarining bitiruvchilariga professional ta'limning tegishli darajasini olganligi to'g'risida davlat namunasidagi hujjat berilishi uchun asos hisoblanadi.

Malaka talabi ta'limni boshqarish davlat organlari va ta'lim faoliyati subyektlari tomonidan, idoraviy bo'ysunuvi va mulkchilik shakllaridan qat'iy nazar, tadbiq etilishi majburiydir.

Ushbu malaka talabi **Elektrik** kasbining tarmoq tarif-malaka ma'lumotnomalarini funksional tahlil gilish asosida ishlab chiqildi.

2. Kasbiy ta'lim xususiyati

2.1. 30710502 -Elektrik kasbi doirasida beriladigan kvalifikatsiyalar:

1. Elektrik

Umumta'lim muassasalarining 9-sinf bitiruvchilari hisobidan shakllantirilgan guruhlarda 2 yillik.

Kamida umumiy oʻrta ma'lumotga ega boʻlgan shaxslar hisobidan shakllantirilgan guruhlarda tanlangan kvalifikatsiyalar sonidan kelib chiqib oʻqish muddati belgilanadi. Bu guruhlarda kasb doirasida beriladigan kvalifikatsiyalardan birortasini muvaffaqqiyatli oʻzlashtirgan shaxslarga belgilangan namunadagi diplom beriladi va mehnat bozorida ishlash huquqi beriladi. Egallanmagan kvalifikatsiyalarni qayta oʻzlashtirishga ruxsat beriladi va mazkur kvalifikatsiyani muvaffaqiyatli oʻzlashtirganlarga belgilangan tartibda sertifikat beriladi.

2.2. Ruhiy-fiziologik fazilatlar minimumi: kuzatuvchanlik, diqqatni bir joy qaratish, fikrni jamlash, qoʻl-oyoq harakatini jarayonga moslashtirish, har tomonlama tez fikrlash va faraz qilish, yorugʻlikni sezish, faol va tez xotirlash, harakat xotirasi va moslashuvchanlik.

2.3. Ta'limni davom ettirish imkoniyatlari.

30710502-Elektrik kasbi bitiruvchisi keyinchalik kasbiy ta'limini chuqurlashtirish magsadida:

- kadrlar malakasini oshirish tizimida, tarmoq oʻquv muassasalarida va maxsus kurslarida malakani oshirishi;
- kasbiy faoliyatning tegishli sohasida yanada yuqoriroq malakaga erishish maqsadida oliy ta'lim muassasasida oʻqishni davom ettirishi mumkin.

2.4. O'qishga qabul shartlari.

Oʻqishga qabul shartlari amaldagi qonunchilik asosida amalga oshiriladi.

3. Bitiruvchilarning kasbiy faoliyati tavsifi

3.1. Bitiruvchining kasbiy faoliyat sohasi:

Stansiya va podstansiya elektr jihozlariga texnik xizmat koʻrsatish, elektr energiyasini nazorat qilish, maishiy texnika elektr jihozlari, avtomatika, rele himoyasi, oʻlchov asboblari, boshqarish va taqsimlash qurilmalarini ,kommutatsiya va himoya uskunalarini ishini nazorat qilish, rostlash, ta'mirlash va xizmat koʻrsatish ishlarini bajarish, korxonalarda kuchlanish ostida ishlash qoidasini bilish, elektr xavfsizlik qoidalariga amal qilinishini nazorat qilish, korxona elektromontyorlari ishini nazorat qilish.

3.2. Bitiruvchining kasbiy faoliyat obyektlari:

3.2.1. Elektrik kvalifikatsiyasi boʻyicha:

- elektr jihozlari va taqsimlash qurilmalari;
- podstansiyalar tarqatish qurilmalari;
- boshqaruv shitlari;
- elektr mashinalari, apparatlar va yuritmalar;
- elektromontaj asboblari va konstruktiv moslamalar;
- izolyatsion materiallar;
- maishiy elektrotexnika jihozlari;
- montaj qilishda ishlatiladigan tekshirish apparaturalari, nazorat qiluvchi va oʻlchash qurilmalari;
  - texnik hujjatlarni yuritish jarayoni;
  - sxema va chizmalar;
  - har xil murakkablikdagi rele himoya vositalari va avtomatika uskunalari.

3.3. 30710502- Elektrik kasbi boʻyicha ta'lim oluvchi quyidagi faoliyat turlariga tayyorlanadi:

3.3.1. Elektrik kvalifikatsiyasi bo'yicha:

- elektrotexnik ishlarga tayyorgarlik koʻrish va ish joyini tayyorlash;
- ishlab chiqarish korxona va tashkilotlarning elektr energiyasini nazorat qilish;
  - elektr montaj asbob-uskunalarini ta'mirlash va ularga xizmat ko'rsatish;
  - elektr apparatlarini o'rnatish, ishlatish va ta'mirlash;
  - maishiy elektr jihozlarini ta'mirlash;
  - kontaktor va avtomatlarni o'rnatish;
- boshqarish va taqsimlash qurilmalari ishini nazorat qilish, ishlatish va ta'mirlash;
- korxona va sexlarda elektr xavfsizlik qoidalariga amal qilinishini nazorat qilish;
  - elektromontyorlar ishini nazorat qilish;

- har xil murakkablikdagi rele himoya vositalari va avtomatika uskunalarini ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish.

4. Ta'lim dasturini o'zlashtirgan bitiruvchining umumiy va kasbiy kompetensiyalariga qo'yiladigan talablar:

4.1. 30710502-Elektrik kasbi bitiruvchilari umumiy kompetensiyasiga qoʻyiladigan talablar:

Professional ta'lim muassasalari bitiruvchisi quyidagi umumiy kompetensiyalarga ega bo'lishi kerak:

- UK-1. Kasbiy faoliyat doirasida vujudga keladigan turli masalalar yechimini topish usullarini tanlay olish;
- UK-2. Rahbar tomonidan belgilangan maqsadga erishish uchun jamoada ishlay olish;
- UK-3. Oʻzining kasbiy malakasini va shaxsiy kamolotini takomillashtirib borishi;
- UK-4. Jamoada va ma'lum vazifani bajarishga yoʻnaltirilgan guruhda ishlash, hamkasblar, rahbarlar va mijozlar bilan samimiy, xushmuomala va samarali muloqot qilish;
  - UK-5. Ta'lim olgan tilida fikrini ogʻzaki va yozma ravishda ravon bayon qilish;
- UK-6. Umuminsoniy fazilatlarga ega boʻlish, oʻz millatini va Vatanini sevish, u bilan faxrlanish, milliy urf-odatlar, qadriyatlarni hurmat qilish;
- UK-7. Professional vazifalarni samarali bajarish uchun zarur boʻladigan ma'lumotlarni qidirish;
- UK-8. Kasbiy faoliyatida axborot kommunikatsiya texnologiyalarini qoʻllash;
  - UK-9. Kasbga doir hujjatlar bilan ishlash;
- UK-10.Kasbiy faoliyatda xavfsizlik texnikasi va mehnat muhofazasi qoidalariga amal qilish koʻnikmalariga ega boʻlish.
- UK-11. Sanoat va nosanoat tashkilotlarda vujudga keladigan chiqindilarni atrof-muhitga zarar yetkazmaslik choralarini koʻrish va utilizatsiya qilish;
- UK-12. Sohaga oid ekologik madaniyatga rioya qilgan holda faoliyat olib borish.

4.2. 30710502-Elektrik kasbi ta'lim dasturini o'zlashtirgan bitiruvchi quyidagi kasbiy kompetensiyalarga ega bo'lishi kerak.

- KK-1. Dastlabki ish joyini tayyorlash va ruxsatnoma olish, texnika xavfsizligi ishlari sifatini nazorat qilish;
  - KK-2. Elektr jihozlari va elektr o'tkazgichlariga texnik xizmat ko'rsatish;
- KK-3. Dispetcherlik uskunalari, maishiy elektrotexnika, teleavtomatika jihozlari nosozligini aniqlash va bartaraf etish;
- KK-4. Sanoat korxonalarining ochiq va yopiq taqsimlash qurilmalari elektr jihozlariga xizmat koʻrsatish;

- KK-5. Sanoat korxonalari elektr jihozlarini ishlatish va ta'mirlash;
- KK-6. Kommutatsion qurilmalar va elektr yoritgichlarini montaj qilish;
- KK-7. Zaminlash qurilmalarini va rele himoyasini oʻrnatish;

5. Oʻquv reja tuzilmasi va ularga qoʻyiladigan talablar hamda bitiruvchida shakllantiriladigan kompetensiyalar

T/r	Fan (modul) nomi	Bitiruvchi oʻzlashtirishi lozim	n boʻlgan bilim va koʻnikmalar	Shakllanti riladigan kompeten
		Bilimlar	Koʻnikmalar	siyalar
		Umumkasbiy fanl	ar bloki	
2.01	Texnikaviy chizmachilik	 shriftlar, chiziqlarning oʻlchamlari, chizmada yozuvlarni bajarish qoidalari; elektr sxemalarida foydalaniladigan shartli belgilari; tegishli masshtabni tanlash va shu asosida chizish va oʻqish; geometrik jismlar va detallarning proeksiyalarini bajarish tartibi; kesma, burchak va aylanalarni boʻlakchalarga boʻlish va tutashmali shakllarni yasash tartibi; geometrik jismlar va detallarni aksonometrik tasvirlash usullari va tartibi; detallar eskizini chizish tartibi, shartlari va qoidalari; yigʻish chizmalarini chizish qoidalari va ularni oʻqish; ishchi chizmalar va eskizlarni chizmalarini bajarish; sxemalar va grafiklarini oʻqish; elektr sxemalarini oʻqish. 	 standart shrift bilan chizmadagi yozuvlarni bajarish; kesma, burchak va aylanalarni teng boʻlaklarga boʻlish. tutashmalarni yasash; geometrik jismlarning texnik chizmasini chizish; geometrik jismlarning proeksiyalarini koʻrish; geometrik jismlarning aksonometriyada tasvirlash; bir chiziqli va koʻp chiziqli elektr sxemalarini chizish; proeksion vazifalar tuzish; bino va inshootlar montajida proeksion vazifalar tuzish rezbalarni belgilash va tasvirlash; ajraladigan va ajralmas birikmalarni tasvirlash; detallar eskizini chizish; yigʻish chizmalarini chizish va oʻqish; kinetik va texnologik chizmalarni chizish; ishlov beradigan detallarni eskizlarini chizishni, ularda qirqim va kesimlarni tasvirlash; 	UK-1 UK-3 UK-8 KK-2 KK-5 KK-6 KK-7

2.02	Elektrotexnik materiallar	- metallar va qotishmalar, poʻlatlar va choʻyanlar, rangli metallar, ularning markalari va xususiyatlari haqida asosiy	 chizmalarda oʻlchamlar qoʻyishni, ularda oʻlchov aniqligi va yigʻish talablari (dopusk va posadkalar)ni qayd etish; elektr sxemalari va finksional sxemalarni chizish va oʻqish. metallarni markasi boʻyicha mexanik, kimyoviy va fizik xususiyatlarini aniqlash; tabiiy, sun'iy va sentetik materiallardan 	UK-1 UK-8 UK-11
		ma'lumotlar; - nometall meteriallarning xossalari; - kimyoviy va texnologik dielektrik materiallar xossalari; - fizik dielektrik materiallarni xususiyatlari; - polimerizatsion va polikondensatsion deelektrik materiallarni tayyorlanish texnologiyasi; - lak, emal va boshqa materiallarni xossasi; - qog'oz, karton, volonka, plastik, namotli va folgali dielektrik materiallarni xossasi; - slyudali dielektriklarni asosiy ko'rinishi; - plomerlarni tuzilishi va tayyorlanishi klassifikatsiyasi; - elektr apparatlari va qurilmalarda ishlatiladigan temir qotishmalarining tuzilishi va xossalari; - elektr apparatlari va qurilmalarda ishlatiladigan magnit materiallar va ularning xossalari; - elektr o'tkazgichlarda ishlatiladigan materiallar va ularning xossalari; - qatta qarshilikli materiallar va ularning xossalari;	foydalanish; - dielektrik va magnitoelektrik materiallarni ajratish; - o'tkazgichli va yarim o'tkazgichli materiallarni tanlash; - qattiq dielektriklarni tashqi solishtirma qarshiligini aniqlash; - qattiq dielektriklarning singdiruvchanligi va burchak tangensini aniqlash; - qattiq dielektriklarning elektr o'tkazuvchanligini aniqlash; - gazsimon dielektriklarning har xil elektr maydonlarda o'tkazuvchanligini aniqlash; - dielektriklarning elektr mustahkamligini aniqlash; - foydalanib bo'lingan va ekspluatatsiyada chiqqan elektrotexnik va radioelektron materiallarni ekologik muammolarini aniqlash.	KK-1 KK-2 KK-7

2.03	Elektrotexnika va elektronika asoslari	 komutatsion apparatlarda ishlatiladigan materiallar va ularning xossalari; suyuq elektroizolyatsion materiallar va ularning xossalari; tolali elektroizolyatsion materiallar va ularning xossalari. oʻzgarmas va oʻzgaruvchan elektr toki xususiyatlari; elektr tokining kuchi, kuchlanishi, quvvatini, oʻtkazuvchilar qarshiligini oʻlchov birliklari va ularni oʻlchash usullari; sodda elektrik, magnit va elektron zanjirlarni asosiy parametrlarini hisoblash va oʻlchash usullari; oʻtkazuvchilar va tok manbaalarini ketmaket va parallel ulash printsiplari; elektr oʻlchov asboblari (ampermetr, voltmetr) tuzilishini, ularning ishlash printsiplarini, elektr zanjiriga ulash qoidalari; oʻzgarmas va oʻzgaruvchan tok dvigatellari magnit maydoni xususiyatlarini, ularning tuzilishi va ishlash printsiplari; ishlatayotgan dastgohlarida oʻrnatilgan elektrodvigatellarini ishga tushirish va toʻxtatish qoidalari; elektrodvigatellarning himoya apparatlari; yarim oʻtkazgichli asboblarni tuzilishi; 	 laboratoriya ishlarini oʻtkazish uchun sxemasini yigʻish; murakkab boʻlmagan elektrik, magnit va elektron zanjirlarni asosiy parametrlarini oʻlchash; elektr oʻlchov asboblari bilan ishlash; ishlatayotgan dastgohlarida oʻrnatilgan elektrodvigatellarini ishga tushirish va toʻxtatish; yarim oʻtkazgichli asboblari bilan ishlash; oʻzgarmas tok kuchaytirgichlar bilan ishlash; elektr energiyani oʻzgartirgichlar bilan ishlash; murakkab boʻlmagan montaj elektr sxemalarini oʻqish; elektr va magnit maydonni hisoblash; qisqa tutashuvdan saqlanish (yerga ulash, nollash); elektr oʻlchov asboblari va vositalaridan foydalanishni va ularni koʻrsatgichlarini aniqlash. 	UK-1 UK-3 UK-8 UK-10 KK-1 KK-2 KK-3 KK-4
2.04	Elektr oʻlchash asboblari va elektr	 Om va Kirxgof qonunlari ifodasi. elektr oʻlchov asboblari va elektr oʻlchashlar haqida tushuncha; 	- energetika tizimlarida elektr kattaliklarni oʻlchash;	UK-3
	o'lchashlar	- asosiy metrologik tushunchalar va ta'riflari;	- elektr zanjir parametrlarini koʻprikli	UK-7

	 oʻlchash va nazorat qilish vositalari; hisoblash formulalari; elektr oʻlchashlarning turlari va usullari; elektr oʻlchash vositalari va turlari; oʻlchash xatoliklari; oʻlchash oʻzgartirgichlar; toʻgʻrilagichli oʻlchov asboblari; analog oʻlchov asboblari; raqamli oʻlchov asboblari; 	sxema yordamida oʻlchash; - oʻlchash xatoliklarini aniqlash; - toʻgʻrilagichli oʻlchov asboblari bilan ishlash; - elektr parametrlarni analogli oʻlchov asboblar bilan oʻlchash; - elektr parametrlarni raqamli oʻlchov asboblar bilan oʻlchash; - tok, kuchlanish va qarshilikni kompensatsion usulda oʻlchash;	UK-8 UK-10 KK-1 KK-3 KK-4
2.05 Mehnat muhofazas va texnika xavfsizlig		 kasbiy faoliyatda mehnat xavfsizligi talablariga muvofiq ishni tashkil etish va mehnat xavfsizligini ta'minlash; elektr jixozlarini ishlatish qoidalari, elektr xavfsizligi qoidalari boʻyicha faoliyatini olib borish; yongʻinni oʻchirishda foydalaniladigan jihozlarni samarali ishlatish; ishlab chiqarishda sanitariya va gigiyena talablarini bajarish. texnik tizimlar va texnologik jarayonlarda sodir boʻladigan xavflardan saqlanish; shaxsiy himoya vositalaridan samarali foydalanish; elektr tokidan yoki boshqa sababdan shikastlanganda birinchi yordam koʻrsatish; yoʻl harakati qoidalariga amal qilish. 	UK-1 UK-2 UK-3 UK-10 UK-11 UK-12 KK-2 KK-4 KK-5 KK-7

2.06	Biznes asoslari	 tadbirkorlik faoliyati turlari va shakllari; yangi korxona tashkil etish va faoliyat yoʻnalishlarini tanlash; korxonani tashkil etish tartibi; tadbirkorlik subyektlarini davlat roʻyxatidan oʻtkazish tartibi; bankdan kredit olish va rasmiylashtirish tartibi; marketing tadqiqotlari va oʻz mahsulotini reklama qilish yoʻllari; biznesni rivojlantirish yoʻllari; xodimlarni tanlash va boshqarish tartibi; tadbirkorlik faoliyatida elektron davlat xizmatlari; tadbirkorlik subyektlarini soliqqa tortish tartibi; biznes-rejaning vazifasi va asosiy boʻlimlari; tadbirkor madaniyati va etikasi. 	 biznes gʻoyani izlash va tanlash; tadbirkorlik shaklini tanlash; oʻz oʻzini band qilish faoliyatini roʻyxatdan oʻtkazish; shaxsiy biznesni tashkil etish va uni davlat roʻyxatidan oʻtkazish; biznes faoliyatini yuritish uchun marketing strategiyalarini ishlab chiqish; mahsulot va xizmatlarni reklama qilish; bank kreditlarini rasmiylashtira olish; marketing tadqiqotlari oʻtkazish; oʻz mahsulotini reklama qilish; xarajatlar va daromad hisobini aniqlash; biznesni rivojlantirish yoʻllarini izlab topish; xodimlarni tanlash va boshqarish; elektron davlat xizmatlaridan foydalanish; yakka tartibdagi tadbirkorlar toʻlaydigan soliqlarni hisoblash; biznes-reja ishlab chiqish va uni taqdim etish; ishbilarmonlik etikasiga ega boʻlish, undan foydalanish va boshqalar. 	UK-1; UK-3; UK-4; UK-7; UK-8; UK-9; UK-11; UK-12.
		Maxsus fa	anlar	
3.01	Avtomatika asoslari va mikroprotsessor texnikasi	 avtomatika asoslari va mikroprotsessor texnikasi fanining maqsad va vazifalari; avtomatikaning asosiy tushunchalari; avtomatik boshqaruvchi tizimning xususiyati; avtomatik rostlash tizimlari; avtomatikaning texnik vositalari; avtomatikaning raqamli qurilmalari; mikroprotsessor texnikasining asosiy 	 ishlab chiqarishni avtomatlashtirish jarayonlarini oʻrganish va ketma-ket bajarish; texnologik jarayonlarni avtomatlashtirish; avtomatik boshqaruv tizimini zvenolarga ajratish; avtomatik rostlash tizimlarini boshqarish; avtomatikaning texnik vositalariga xizmat koʻrsatish; 	UK-1 UK-3 UK-8 KK-3 KK-4 KK-7

		tushunchalari; - integral sxemalar va mikroprotsessor qurilmalarining xususiyati; - mikroprotsessor qurilmalarining kiritish va chiqarish interfeyslari; - ASKUE tizimi va uni ishlash prinsiplari; - elektronika va mikroprotsessor texnikasi; - avtomatikaning texnik vositalari va raqamli avtomatika; - avtomatlahtirishning texnik vositalari; - texnoligik nazorat asboblari va usullari; - loyihalashning avtomatlashtirilgan tizimlari; - atomatika tizimlarining ishonchliligi; - avtomatika asoslari va ishlab chiqarish jarayonini avtomatlashtirish; - elektronika va mikroprotsessor boshqaruv tizimi	 avtomatikaning raqamli qurilmalariga texnik xizmat koʻrsatish; zamonaviy mikroprotsessor texnikasini amaliyotda samarali qoʻllash; integral sxemalar va mikroprotsessor qurilmalarini ishlatish; mikroprotsessor qurilmalarining kiritish va chiqarish interfeyslarini amaliyotda bajarish; mikroprotsessorda komanda bajarish ASKUE tizimi va uni ishlatish va qoʻllash; avtomatikaning texnik vositalari va raqamli avtomatika jihozlariga texnik xizmat koʻrsatish; avtomatlashtirishning texnik vositalarini ta'mirlash; texnoligik nazorat asboblaridan foydalanish; atomatika tizimlarining ishonchliligini aniqlash; avtomatika asoslari va ishlab chiqarish jarayonini avtomatlashtirish; elektronika va mikroprotsessor boshqaruv tizimini tartibga solish 	
3.02	Sanoat korxonalari va fuqarolik binolarining elektr	 sanoat korxonalari va binolarning elektr ta'minoti; kuchlanishi 1000 v gacha bo'lgan elektr va 	 sanoat korxonalari va fuqarolik binolari sxemalarini tuzish; kuchlanishi 1000 v gacha boʻlgan elektr va 	Uk-1 UK-8
	jihozlari	elektron apparatlar tuzilishi;	elektron apparatlariga texnik xizmat	UK-10
		 elektr qurilmalarini ishga tushirish va boshqarish zanjirlari, relelar; 	koʻrsatish; - elektr qurilmalarini ishga tushirish va	UK-11 UK-12
		 elektron kommutatsion apparatlar va yoritishning ahamiyati; 	boshqarish zanjirlari, relelarni tekshirish; - elektron kommutatsion apparatlarini	KK-1

		 yorugʻlikning elektr manbalari va ularning fizik kattaliklari; yoritishni loyihalash, tarmoqlarini hisoblash va elektr energiyadan tejamkorlik bilan foydalanish; maxsus qurilmalar; qarshilik usulida ishlovchi pechlar, elektr yoy pechlari; nasos, kompressor va ventilyatorlarning konstruktiv tuzilishi; portlash va yongʻin xavfi mavjud boʻlgan binolarning elektr jihozlari; fuqarolik binolarining elektr jihozlari; elektr energiyasini taqsimlash sxemalari; qurilish maydonchalari elektr jihozlari; sanoat robotlari va yangi texnologiyalar; yuk koʻtarish mashinalarining elektr jihozlari 	sozlash; - yorugʻlikning elektr manbalari va ularning fizik kattaliklarini aniqlash; - yoritishni loyihalash tarmoqlarini hisoblash va elektr energiyadan tejamkorlik bilan foydalanish; - maxsus elektr qurilmalari bilan ishlash; - qarshilik usulida ishlovchi pechlar, elektr yoy pechlarini ta'mirlash; - nasos, kompressor va ventilyatorlarni ta'mirlash; - portlash va yongʻin xavfi mavjud boʻlgan binolarning elektr jihozlariga texnik xizmat koʻrsatish; - fuqarolik binolarining elektr jihozlarini ta'mirlash; - elektr energiyasini taqsimlash va nazorat qilish; - qurilish maydonchalari elektr jihozlari ta'mirlash; - sanoat robotlari bilan ishlash; - yuk koʻtarish mashinalarining elektr jihozlarini ta'mirlash	KK-3 KK-4 KK-6
3.03	Sanoat korxonalarining elektr jihozlariga	elektr tarmoqlari va tizimlari tarkibi sanoat korxonasi va uning elektr sexi bilan tanishuv;	bino va inshoatlar elektr ta'minoti sxemalarini tuzish; montaj qilish texnologik usullarini tanlash;	UK-1 UK-2
	xizmat koʻrsatish va sozlash	 elektr o'tkazgich liniyalarinig konsruksiyalari va o'rnatilishi; 	- bino va inshoatlar elektr ta'minotini montaj qilish;	UK-8 UK-10
	302.03.1	- elektr yuklamalar;	- kabel va havo liniyalarini montaj qilish;	UK-11
		- elektr tarmogʻining elektr va mexanik	- zaminlash va elektr korroziyadan himoya	UK-12
		hisoblari;	usullarini tanlash;	VV 4
		- turar -joy binosida elektr ta'minoti	- tarqatish shchitlarini tanlash va oʻrnatish;	KK-1

		standartlari; - koʻp qavatli uyni elektr ta'minotining halqa diagrammasi; - tashqi chaqmoqdan himoya tizimi; - ichki elektr simlarining qurilmasi va oʻrnatilishi uchun talablar; - texnika xavfsizligi,yongʻin xavfsizligi va elektr xavfsizligidan yoʻriqnoma olish; - kabel liniyalarini ishlatish va ta'mirlash; - kuch transformatorlarini ishlatish va ta'mirlash; - elektr mashinalarining tuzilishi; - kuchlanishi 1000 V gacha bulgan tarqatish qurilmalarida yurgizish, himoya qilish va rostlash apparatlarini montaj qilish; - zaminlash qurilmalarini montaj qilish - aktiv reaktiv quvvatlarni hisoblash transformatorlar va elektr mashinalarning quvvat isroflari va foydali ish koeffitsiyenti	 elektr ta'minoti tizimida qisqa tutashuvni oldini olish; bino va inshoatlarning ichki montaj liniyalarini montaj qilish; elektr jihozlarinig qizishi va uni nazorat qilish; elektr jihozlarining izolyatsiyasini profilaktik sinovdan o'tkazish; kuch transformatorlarni ishlatish va unga texnik xizmat ko'rsatish; kuchlanishi 1000 V gacha bulgan taqsimlash qurilmalarini ishlatish; elektr mashinalarini ishlatish; elektr o'tkazuvchi kabel liniyalarini ishlatish va ularga texnik xizmat ko'rsatish; ta'mirlashda takelaj ishlarini bajarish; aktiv va reaktiv quvvatlarni hisoblash: transformatorlar va elektr mashinalari quvvatini hisoblash. 	KK-2 KK-4
3.04	Maishiy texnika elektr jihozlarini sozlash, ta'mirlash va ishlatish	 maishiy texnika elektr jihozlari tuzilishi va ishlash prinsiplari; elektr pechlarining konstruktiv tuzilishi; muzlatkich, dazmol, televizor elektr qismlarining tuzilishi; avtomatlashgan qismlarni nazorat qilish tushunchasi; akkumulyatorli qurilmalar; suv motorlarini elektr qismlari; rele himoyalari; saqlagichlarni tekshirish; issiqlik va vaqt relesini nazorat qilish; asboblar, moslamalar, materiallar va shaxsiy 	 maishiy texnika elektr jihozlarini ta'mirlash, sozlash va ishlatish; elektr pechlarini yuqori zonalarini tekshirish; muzlatkich, dazmol, televizor elektr qismlarini ta'mirlash va sozlash; avtomatlashgan qismlarni nazorat qilish; akkumulyatorli qurilmalarga texnik xizmat ko'rsatish; suv motorlarining elektr qismlarini ta'mirlash; rele himoyalarini ta'mirlash; saqlagichlarni tekshirish va nuqsonlarni 	UK-1 UK-3 UK-7 UK-11 UK-12 KK-1 KK-2 KK-3 KK-6

		himoya vositalarini ishlatish tartibi; - detallarga chilangarlik ishlov berish turlari va usullari; - egovlarning turi va guruhi; - parma, zenker razvertkalarning turlari; - elektr qurilmalarga tezkor operativ texnik xizmat koʻrsatish	bartaraf etish; - issiqlik va vaqt relesini nazorat qilish; - asboblar, moslamalar, materiallar va shaxsiy himoya vositalarini ishlatish; - detallarga chilangarlik ishlov berish; - egovlar bilan ishlash; - parma, zenker razvertkalarning turlarini aniqlash; - elektr qurilmalarga tezkor operativ texnik xizmat koʻrsatish	
		Oʻquv a	amaliyotlari	
3.05	Elektr chilangarlik ishlari	 chilangarlik ustaxonasi bilan tanishuv; mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi; chilangarlik va elektr montaj ishlarini bajarishda ishlatiladigan elektrotexnik jihozlar; metall qurilmalar, metall konstruksiyalar, kabel tarmoqlari, kuch kabel qurilmalari, ularni oʻtkazish va montaj qilish xususiyatlari; metall konstruksiyalar va ularni tayyorlash, qirqish uskuna va dastgohlari; metall va kabellarni silliqlashda ishlatiladigan materiallarni tayyorlashda ishlatyiladigan uskunalar va dastgohlar; simlar va metal qobiqsiz kabel turlari; elektr mashinalar va yuritmalarning ishlash prinsiplari; transformator podstansiyasining elektr jihozlarini montaj qilish qoidalari; yuk koʻtarish kranlari mexanizmlarni tuzilishi; 	 chilangarlik ustaxonasi bilan tanishish; chilangarlik va elektr montaj ishlarini bajarishda texnika xavfsizligi qoidalariga qattiy amal qilish; chilangarlik va elektr montaj ishlarini bajarishda elektrotexnik jihozlardan foydalanish; metall qurilmalar, metall konstruksiyalar, kabel tarmoqlari, kuch kabel qurilmalari, ularni oʻtkazish va montaj qilish elektr yoritish qurilmalari bilan tanishish va ularni montaj qilish; metall konstruksiyalar va ularni tayyorlash, qirqish uskuna va dastgohlari bilan ishlash; simlar va metal qobiqsiz kabellar bilan ishlash; nazorat qiluvchi kabellarini chalintirish, ulash, oʻtkazish, zirhni yechish va yoyish; yuk koʻtarish kranlari mexanizmlarni oʻrnatish; 	UK-1 UK-3 UK-10 UKJ-11 UK-12 KK-1 KK-2 KK-6 KK-7

		- energiyani uzatish va taqsimlash bilan bogʻliq elektrotexnikaning nazariy asoslari	 elektr qurilmalarni ta'mirlash uchun yuk ko'tarish mexanizmlarni o'rnatish va tashish; elektr mashinalar va apparatlarni yig'ish; transformator podstansiyasining elektr jihozlarini montaj qilish; kabel tarmoqlari, kuch kabel qurilmalarini tayyorlash; energiyani uzatish va taqsimlash bilan bog'liq elektrotexnikaning nazariy asoslarini amalda qo'llash 	
3.06	Sanoat korxonalarining elektr jihozlariga xizmat koʻrsatish va sozlash ishlari	 sanoat korxonasi va uning elektr sexi bilan tanishuv; texnika xavfsizligi, yongʻin xavfsizligi va elektr xavfsizligidan yoʻriqnoma olish; kuchlanishi 1000V gacha boʻlgan havo elektr oʻtkazish liniyalari; kichik kabel liniyalari; kuchlanishi 1000 V gacha boʻlgan tarqatish qurilmalari; kuch transformatorlarini ishlatish va ishga tushirish usullari; elektr mashinalarini ishlatish va ishga tushirish usullari; himoya qilish va rostlash apparatlarini elektr jihozlari; zaminlash qurilmalari tuzilishi 	 sanoat korxonasi va uning elektr sexi bilan tanishish; texnika xavfsizligi, yongʻin xavfsizligi va elektr xavfsizligidan yoʻriqnoma olish; kuchlanishi 1000V gacha boʻlgan havo elektr oʻtkazish liniyalarini ishlatish va ta'mirlash; kichik kabel liniyalarini ishlatish va ta'mirlash; kuchlanishi 1000 V gacha boʻlgan tarqatish qurilmalarini ishlatish va ta'mirlash; kuch transformatorlarini ishlatish, ishga tushirish va ta'mirlash; elektr mashinalarini ishlatish, ishga tushirish va ta'mirlash; himoya qilish va rostlash apparatlarini elektr jihozlarini montaj qilish; zaminlash qurilmalarini montaj qilish 	UK-1 UK-2 UK-3 UK-10 UK-11 UK-12 KK-1 KK-2 KK-4 KK-7
3.07	Maishiy texnika elektr jihozlarini	- maishiy texnika elektr jihozlari tuzilishi; - muzlatkich, dazmol, televizor elektr	- maishiy texnika elektr jihozlarini ta'mirlash va sozlash;	UK-3

sozlash va ta'mirlash ishlari	qismlarini ta'mirlash va sozlash texnologiyasi; - avtomatlashgan qismlarni nazorat qilish; - akkumulyatorli qurilmalar; - suv motorlari elektr qismlari; - rele himoyalari; - saqlagichlarni tekshirish; - issiqlik va vaqt relesini nazorat qilish; - asboblar, moslamalar, materiallar va shaxsiy himoya vositalarini ishlatish tartibi; - detallarga chilangarlik ishlov berish turlari va usullari; - egovlarning turlari va klassifikatsiyasi; - parma, zenker razvertkalarning turlari; - elektr qurilmalarga tezkor operativ texnik xizmat ko'rsatish tartibi; - speralli isitish moslamalari va ularning tuzilishi; - vilkalar, uzaytirgichlar va qisqichlar;	 elektr pechlarini yuqori zonalarini tekshirish va nuqsonlarni aniqlash; muzlatkich, dazmol, televizor elektr qismlarini ta'mirlash va sozlash; avtomatlashgan qismlarni nazorat qilish; akkumulyatorli qurilmalarga texnik xizmat ko'rsatish; suv motorlarini elektr qismlarini ta'mirlash; rele himoyalarini ishlatish; saqlagichlarni tekshirish; issiqlik va vaqt relesini nazorat qilish; asboblar, moslamalar, materiallar va shaxsiy himoya vositalarini ishlatish; detallarga chilangarlik ishlov berish; egovlar bilan ishlash; parma, zenker razvertkalarning turlarini aniqlash; elektr qurilmalarga tezkor operativ texnik xizmat ko'rsatish; speralli isitish moslamalarini sozlash; vilkalar va qisqichlarni maxkamlash 	UK-5 UK-8 UK-10 UK-11 UK-12 KK-1 KK-2 KK-3 KK-6
3.08 Ishlab chiqarish amaliyoti			KK-1, KK-2 KK-3, KK-4 KK-5, KK-6 KK-7
3.09 Diplom oldi			KK-1, KK-2
amaliyoti			KK-3, KK-4
			KK-5, KK-6 KK-7

6. 30710502- Elektrik kasbining o'quv yuklamasi

- **6.1. 30710502- Elektrik** kasbining o'quv muddati 2 yil, o'quv davri 80 haftani tashkil etadi.
- **6.2. 30710502- Elektrik** kasbining namunaviy va ishchi oʻquv rejasini ishlab chiqishda bloklar, fan (modul)lar nomini saqlagan holda ajratilgan vaqtni quyidagi jadvalda koʻrsatilgan chegarada kamaytirish va koʻpaytirish imkoniyati beriladi.
  - 6.3. Fan bloklariga ajratilgan chegara.

Umumta'lim fanlar	46 foiz
Umumkasbiy va maxsus fanlar (ta'lim muassasasi	20-24 foiz
ixtiyoridagi soat bilan)	
Oʻquv amaliyoti	10-14 foiz
Ishlab chiqarish va diplom oldi amaliyoti	19-23 foiz
Davlat attestatsiyasi	1-3 foiz

O'quv yilida ta'til vaqtining umumiy hajmi 10-14 hafta etib belgilanadi.

7. 30710502-Elektrik kasbining ta'lim dasturini o'zlashtirgan bitiruvchilarga qo'yilgan talablarni baholash

- 7.1. **30710502- Elektrik** kasbining malaka talabi MSKOning 3-darajasiga mos kadrlarni tayyorlash huquqi mavjud boʻlgan ta'lim muassasalarida qoʻllash majburiy hisoblanadi.
- 7.2. **30710502- Elektrik** kasbining ta'lim dasturini oʻzlashtirish uchun PTMlari tegishligi boʻyicha fan xonalari, laboratoriya xonalari va oʻquv amaliyot xonalari hamda poligonlar bilan ta'minlangan boʻlishi kerak.

Fanlarning amaliy mashgʻulotlari va Oʻquv amaliyotlari ishlab chiqarish korxonalar yoki boshqa ta'lim muassasalarida olib boriladigan PTMlarida amaliyot xonalari va poligonlar talab qilinmaydi.

- 7.3. **30710502-Elektrik** kasbi boʻyicha ta'lim dasturini oʻzlashtirgan bitiruvchilarni sifatini baholash quyidagi yoʻnalishlarda amalga oshiriladi:
  - Fan (modul)ni oʻzlashtirish darajasini baholash;
  - Kasbni oʻzlashtirish darajasini baholash.
- 7.4. Professional ta'lim o'quvchilarining bilim saviyasi, ko'nikma va malakalarini nazorat qilishning reyting tizimi to'g'risidagi nizom talablari asosida fanni o'zlashtirishi baholanadi.
- 7.5. Professional ta'limi muassasalarida yakuniy davlat attestatsiyasini o'tkazish tartibi to'g'risida Nizom talablari asosida kasbni o'zlashtirish darajasi baholanadi va quyidagi kasbiy kompetensiyalarini baholash indikatorlaridan foydalanadi.

7.6. 30710502 - Elektrik kvalifikatsiyasi boʻyicha

Kodi	Kasbiy kompetensiyalar	Baholash indikatori	
КК-1	Dastlabki ish joyini tayyorlash va ruxsatnoma olish, texnika xavfsizligi ishlari sifatini nazorat qilish	 dastlabki ish joyini tayyorlash va yoʻriqnoma hujjatlari; maxsus qurilma va moslamalardan foydalangan holda elektromontaj ishlarini bajarish va nazorat qilish 	
KK-2	Elektr jihozlari va elektr oʻtkazgichlariga texnik xizmat koʻrsatish	 elektr jihozlari va elektr oʻtkazgichlarning turlari va konstruktiv tuzilishi; elektr jihozlari va elektr oʻtkazgichlariga texnik xizmat koʻrsatish va ta'mirlash 	
КК-3	Dispetcherlik uskunalari, maishiy elektrotexnika, teleavtomatika jihozlari nosozligini aniqlash va bartaraf etish	 maishiy elektrotexnika mahsulotlari nosozligi va nuqsonlari kelib chiqish sabablari; maishiy elektrotexnika jihozlari nosozligi va nuqsonlarini aniqlash va bartaraf etish 	
KK-4	Sanoat korxonalarining ochiq va yopiq taqsimlash qurilmalari elektr jihozlariga xizmat koʻrsatish	 sanoat korxonalari elektr jihozlari; ochiq va yopiq taqsimlash qurilmalari; sanoat korxonalarining elektr jihozlariga xizmat ko'rsatish va ta'mirlash 	
KK-5	Ishlab chiqarish korxona elektr mashinalarini ishlatish va ta'mirlash	 elektr mashinalarining tuzilishi va ishlash prinsipi; elektr mashinalarni tarmoqqa ulash, ishga tushirishga tayyorlash va ishlatish 	
КК-6	Kommutatsion qurilmalar va elektr yoritgichlarini montaj qilish	 kommutatsion qurilmalarni montaj qilish asoslari; elektr yoritgichlarini loyihalash va oʻrnatish usullari; elektr yoritgichlarni montaj qilish 	
KK-7	Zaminlash qurilmalarini va rele himoyasini oʻrnatish	 zaminlashda foydalanadigan qurilmalar; zaminlash qurilmalarini montaj qilish har xil murakkablikdagi rele himoya vositalari va avtomatik uskunalarni ta'mirlash va sozlash 	

Tayanch so'zlar

Professional ta'lim, kasb, mutaxassislik, kvalifikatsiya, ta'lim dasturi, ta'lim standarti, malaka talabi, o'quv reja, kompetensiya, umumiy kompetensiya, kasbiy kompetensiya, bilim, ko'nikma kasbiy faoliyat obyekti, kasbiy faoliyat turi, kasbiy faoliyat sohasi, o'quv fani, kasbiy fanlar, kasbiy fanlar, umumkasbiy fanlar, maxsus fanlar, amaliyotlar, o'quv amaliyoti, ishlab chiqarish amaliyoti, diplom oldi amaliyot, mustaqil ta'lim.

Kuchlanish, tok, oʻzgaruvchan tok, oʻzgarmas tok, elektr yoritgich, kommutatsion qurilmalar, elektr sxemalari, mahkamlagich, koʻtargichlar va elektr jihozlari, taqsimlash qurilmalari, stansiya, podstansiya, elektr energiyasi, montaj qilish, elektr mashinalar, oʻlchash asboblari, nosozlik va nuqsonlar.

ISHLAB CHIQILDI:

Pedagogik innovatsiyalar, professional ta'lim boshqaruv hamda pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish

Oʻzbekistona tulisati i son kasb hunar

2023 vil

KELISHILDI:

Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi Professional ta'limni oʻquv-me'yoriy va metodik muvofiqlashtirish boshqarmasi boshligʻi

O'.Alijonov

2023 yil 8 » 0 8

M.O'.

Farg'ona viloyati Oʻzbekiston tumani Elektr ta'minoti korxonasi boshlig'i

Q.Yusupov

2023 y 3 9 7 BEKISTON

ELEKTR TAMAMOT

4. 0 11

30710502 - Elektrik kasbining malaka talabi va oʻquv rejani ishlab chiqqan ishchi guruh a'zolari

No	F.I.SH.	Ish joyi va lavozimi	lmzo
The state of the s	O.Sarmanov	Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi Professional ta'limni o'quv-me'yoriy va metodik muvofiqlashtirish boshqarmasi bosh mutaxassisi	3-2ml
2.	A.Yuldashev	Farg'ona viloyati O'zbekiston tumani Elektr ta'minoti korxonasi ishlab chiqarish bo'limi boshlig'i	9
3.	A.Parmanov	Pedagogik innovatsiyalar instituti Ta'lim texnologiyalari, oʻquv reja vaʻ dasturlarini ishlab chiqish boʻlimi boshligʻi	
4.	M.Ubaydullayev	Pedagogik innovatsiyalar instituti tayanch doktoranti	Samment
5.	N.Toshmatov	Oʻzbekiston tumani 1-son kasb-hunar maktabi Oʻquv ishlari boʻyicha direktor oʻrinbosari	allmil
6.	M.Otaxanova	Oʻzbekiston tumani 1-son kasb hunar maktabi maxsus fan oʻqituvchisi	Complete Contraction of the Cont